

УДК 159.923:316.6

Заграй Лариса Дмитрівна

доктор психологічних наук, професор,
завідувач кафедри соціальної психології
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені В. Стефаника»
e-mail: todoriv_larisa@i.ua
ORCID: 0000-0003-2823-8179

**МЕХАНІЗМИ ЗАСВОЄННЯ ГЕНДЕРНИХ СХЕМ У ПІДЛІТКОВОМУ
ВІЦІ: СОЦІАЛЬНО-КОНСТРУКТИВІСТСЬКИЙ ПОГЛЯД
НА ПРОБЛЕМУ**

У статті висвітлено проблему дослідження гендерного самовизначення сучасних підлітків. Виділено різні підходи у дослідженні чинників формування психологічної статі. Розкрито значення гендерного підходу у дослідженні особливостей засвоєння гендерних схем у період створення та циркулювання різних гендерних моделей. Окреслено поняття гендерної схеми як когнітивної структури, яка організовує сприйняття індивіда і спрямовує його дії. Проаналізовано механізм інтерпретації як провідний в процесі засвоєння гендерних схем.

Ключові слова: гендерна схема, інтерпретація, підліток, психологічна стать, фонові очікування.

Постановка проблеми. Підлітковий вік — важливий період у засвоєнні соціокультурних моделей гендеру, які транслюються у його міжперсональному просторі. Актуальність дослідження особливостей засвоєння гендерних схем підлітком зумовлена тими процесами, які відбуваються у сучасному світі. Незважаючи на усталену дихотомічну схему чоловічого-жіночого, за якою відбувається ідентифікація особистості, з'являються нові схеми, які транслюються ЗМІ, нав'язуються сучасними текстами культури. Сучасний підліток перебуває у так званому супермаркеті гендерів, в якому транслюється різна маскуліність, фемінінність чи якась їх конфігурація. Така варіативність, нестабільність ускладнює процес гендерного самовизначення молодого людини. Тому дослідження механізмів засвоєння гендерних схем в умовах гендерного різноманіття, яке легітимізується постмодернізмом, є актуальним питанням.

Аналіз останніх досліджень. Існує багато досліджень, присвячених гендерному самовизначенню особистості, в яких доводиться роль тих чи інших чинників, що впливають на формування психологічної статі. Це і теорії соціобіологічного (Н. Авдеева, Ю. Альошина, А. Бандура, І. Басіна, А. Волович, Д. Мастерс, Т. Парсонс, Д. Перрі та ін.), і соціокультурного (М. Мід, Г. Рубін, Ш. Ортнер, Дж. Хубер та ін.) і гендерних (К. Гілліган, Т. Говорун, К. Джайлін, Е. Маккобі, І. Кльоцина та ін.) підходів.

Теорії соціобіологічного підходу функціонально пояснюють причини відмінностей чоловіків і жінок ролями у сім'ї та суспільстві. Завдяки такому

підходу стало можливим говорити про соціалізацію ролей і статусів, які інтерпретують відмінності становища чоловіків і жінок у суспільстві. Рольова теорія наполягає на соціальному конструюванні гендерних категорій, які називаються «статевими чи гендерними ролями», і аналізує, як вони засвоюються та реалізуються на практиці, однак засвоєння тих чи інших ролей залежить від біологічної статі. Отже дані теорії передбачають аскриптивний (приписний) статус статі, що не унеможливило дослідження гендерного самовизначення в сучасних умовах. Соціокультурні теорії, хоча й визнають, що відмінності між статями соціально зумовлені, однак основна увага приділяється вивченню різноманітних способів конструювання гендеру. Скільки існує культур, стільки ж існує моделей гендерної поведінки.

Представники теорії «нової психології статі» Е. Маккобі, С. Джаклін, К. Гілліган піддають критиці традиційні теорії статевих ролей. На їхню думку, засвоєння характерних для статі рис особистості та інтересів залежить не від вроджених інстинктів і психологічних потреб індивідів бути збереженими у своїй статевій ідентифікації, а від засвоєння дитиною у ранньому віці своєї статевої належності та від соціальних очікувань суспільства і найближчого оточення [4; 9].

Отже з появою гендерних досліджень як міждисциплінарної дослідницької практики стала можливою розробка нових теоретичних конструкцій, які протистоять біодетерміністським теоріям. Як зазначає І. Кльоцина, у рамках гендерного підходу в психології на протигагу психології статі, яка акцентує увагу на статевих відмінностях, пріоритетними повинні стати такі напрямки психологічного дослідження, які вивчали б механізми і процеси конструювання суб'єктивного досвіду чоловіків та жінок [3]. У гендерних дослідженнях змістився акцент з пошуку єдиної причини відмінностей між статями до опису множинності стратегій визнання маргінальності гендерних груп і множинних шляхів соціальних перетворень у конкретному соціальному і культурному середовищах. Крім того, значне місце в інтерпретації соціальної реальності посів постмодернізм, соціальний конструктивізм. Суттєвими їх ознаками є: герменевтизація світу і культури, сприйняття світу як тексту; пошук нового методу пізнання соціальної реальності; побудова нової концепції суб'єкта, згідно з якою він позбавлений своєї субстанціональної сутності і розглядається як сукупність різного роду детермінант сприйняття світу — соціальних і природніх [5].

Виділення не вирішених раніше частин означеної проблеми. Однак досліджень в психології, зокрема гендерних в межах таких інтерпретацій досить мало. Не дослідженими є механізми засвоєння гендерних схем у соціокультурній варіативності. Соціально-конструктивістський підхід створює методологічну основу дослідження механізмів засвоєння гендерних схем в сучасних умовах. У теорії гендерних схем С. Бем [1] тлумачить їх як когнітивну структуру, яка організовує сприйняття індивіда і спрямовує його дії. Наприклад, діти організовують інформацію про зовнішній світ і про себе за дихотомічною схемою «маскулінність-фемінність». Засвоївши таку дихотомію, дитина сортує інформацію за двома категоріями, після чого узагальнює, які атрибути належать «жіночому», а які «чоло-

вічому» світу. Такі схеми діють на свідомому й підсвідомому рівнях, які поділяються на зовнішні (у вигляді уявлень, знань, думок, суджень) та внутрішні (система оцінок, гендерних настанов).

Мета статті — ґрунтуючись саме на таких методологічних позиціях, розкрити особливості та механізми засвоєння гендерних схем у підлітковому віці.

Виклад основного матеріалу. Гендерні схеми культури — це комбінований продукт дії суспільства та людей. Створені у суспільстві, групі, спільноті гендерні схеми засвоюються людьми через фонові очікування у процесі міжособистісної взаємодії і відтворюються ними. Відтворені схеми можуть набувати дещо іншої якості, в результаті інтерпретації у певному контексті, які у свою чергу, будуть визначати формування дещо оновлених або й зовсім нових соціокультурних схем. Таким чином, у будь-який момент гендерні схеми відображаються як в суб'єктивному досвіді людини, так і у соціокультурному.

У процесі первинної соціалізації дитина засвоює гендерні схеми, конструює «Я», виходячи із настанов, досвіду батьків. Вона ідентифікує себе зі значущими іншими, коло яких у дитинстві обмежене. По мірі дорослішання відбувається розширення міжперсонального простору, з'являються нові «канали» передачі та схеми створення соціального досвіду (школа, ровесники, ЗМІ, реклама, юнацькі спільноти, інтернет тощо), що транслюють різні гендерні стереотипи, дисплеї, які особистість уже не просто засвоює і відтворює, але й може надавати їм нового смислу в результаті інтерпретації, рефлексії. Іншими словами, особистість не тільки засвоює і відтворює досвід, але й конструює його.

Людина не завжди автоматично засвоює культурні схеми, в яких відбито гендерні правила, норми, ролі (фонові очікування), а може інтерпретувати, пропускати їх через внутрішні латентні структури досвіду (інтерпретативні схеми, концепти) і відтворювати їх у новій змістовій якості, яка не завжди відповідає попередній. Іншими словами, людина засвоює гендерні схеми через «фонові очікування», під якими мають на увазі соціально схвалені установки на ті чи інші дії, які можуть не усвідомлюватися і не піддаватися рефлексії самими діячами, і відбивати своєрідну соціально-культурну квінтесенцію соціальних взаємодій [8]. Вони «видимі, але не помітні», не усвідомлені учасниками взаємодії та іншими членами групи, спільноти, суспільства. Однак фонові очікування не сприймаються пасивно, індивіди надають їм особистісного, практично раціонального смислу, переробляють, реконструюють, а інколи і суттєво деформують їх в результаті інтерпретації, що забезпечує динаміку розвитку соціокультурного досвіду, гендерних схем.

Беручи участь у взаємодії, людина неминуче аналізує, інтерпретує все, що відбувається, і все ж таки виражає результати свого аналізу, рефлексії у загальнозрозумілих термінах для тих, хто включений у цей процес. Іншими словами, інтерпретація, означування реальності завжди відбувається у певному контексті.

З розширенням міжперсонального простору у дитини з'являються нові можливості для конструювання гендерного досвіду. Засвоєні у дитинстві

(первинна соціалізація) гендерні схеми, знання досить сильно фіксуються у свідомості дитини, сприймаються як даність і не підлягають сумнівам. Різноманіття гендерних моделей, які демонструють не тільки реальні люди, які оточують молоду людину, але й літературні герої, герої фільмів, улюблені актори, спортсмени, співаки, танцівники тощо впливають на формування гендерного Я, але не змінюють базових моделей, закладених батьками. Включення дитини у різні «підсвіти» (дитячий садок, школа, ровесники, ЗМІ, субкультури тощо) тільки закріплює прив'язаність дитини до «базової» реальності. Дитина залучається до нових культурних текстів, мовної практики.

Наративи за змістом можуть співпадати, а можуть відрізнятись від тих, які дитина засвоїла в сім'ї. Особливо гостро ця проблема актуалізується у підлітковому віці, коли відбувається знайомство з героями як офіційної, так і неофіційної культури (неформали, молодіжні субкультури, транссексуали тощо).

Актуальності набуває той чи інший герой, на якого підліток хоче бути схожим, а модель поведінки наслідувати. Хлопець чи дівчина може детально вивчати свого героя, наслідуючи його зачіску, стиль одягу, манеру поведінки. Проте рано чи пізно настає час, коли зразок втрачає суб'єктивне значення. Дезактуалізація «зразка» знаменує завершення певного етапу в розвитку особистості, її піднесення на новий рівень, коли складаються нові відносини, нові мотиви, що заставляє ставити нові цілі і шукати нові ідеали. Іноді в арсеналі підлітка доволі широкий вибір «героїв» ідентифікації, що, на нашу думку, є позитивним фактором. У такий спосіб підліток не автоматично, без рефлексії присвоює «чужі» схеми, а синтезує і створює на основі зразків свою неповторну модель, яка надалі буде визначати сприйняття себе та інших людей як представників певної статі. Іншими словами, інтерпретація образу здійснюється за допомогою продуктивної семіотизації, яка передбачає конструювання його шляхом перетворення, трансформації. У результаті такого процесу створюються суб'єктивні уявлення, які є внутрішніми латентними структурами гендерного досвіду.

Така «творчість», на нашу думку, зумовлена особливостями засвоєння гендерних схем у дитячому віці, коли дитину не обмежували вузьким стереотипним набором схем, актуалізували рефлексію особливостей статево-рольового самовиявлення. Отже, якщо на попередніх етапах засвоєння гендерних схем відбувалося достатньо плавно, детермінуючись переважно зовнішніми факторами, без активного включення самого суб'єкта в процес конструювання ідеального гендерного «Я», то, починаючи з підліткового віку, разом зі збереженням організованого і стихійного впливу соціалізуючих факторів на формування гендерного досвіду, з'являється активна робота самого суб'єкта.

У підлітка значно розширюється коло міжособистісної взаємодії, де циркулюють різні дисплеї, функціонують фонові очікування. Особливо актуальними є моделі, які пропонує оточення однолітків. Оцінюючи зовнішність та поведінку підлітка з точки зору своїх, доволі жорстких критеріїв, уявлень про маскуліність-фемінінність ровесників, вони посилюють або,

навпаки, руйнують гендерні уявлення та ідентичність підлітка. Особливо яскраво це проявляється у хлопців, в яких схеми самовиявлення більш детерміновані фоновими очікуваннями групи, ніж у дівчат [7]. Завдяки розвитку рефлексії, здатності до самоаналізу підліток може оцінювати «узагальненого іншого» на основі культурних схем середовища та конструювати себе відповідно до статево-рольового «стандарту».

Для підлітка важливим є середовище ровесників, в якому транслюється та створюється система гендерних схем, смислів, більш близьких та зрозумілих для нього. У середовищі однолітків дитина випробовує себе як представника певної статі, вона апробує отримані в сім'ї гендерні дисплеї в самотійному, нерегламентованому дорослими спілкуванні. У підліткових товариствах, спільнотах статево-рольова поведінка стає одним із головних параметрів оцінки дитини, яка є досить критичною. Отже можна вести мову про групову культуру, в якій перебуває підліток.

Групова культура — це система смислів, інтерпретативних схем, які зафіксовані у текстах групи, та створюються і відтворюються ними у процесі міжособистісної взаємодії. У груповій культурі об'єднується як узагальнене, так і конкретно-індивідуальне, бо вона є результатом безпосередньої взаємодії індивідів, яка визначається фоновими очікуваннями (дотримання тих самих норм і правил), що відтворюються та створюються кожним у процесі соціальної взаємодії, і яскраво виявляються у зовнішності, стилі поведінки, групових артефактах.

Артефакти підліткових груп — це символіка, ритуали, обряди, мовні знаки та інші зовнішні аксесуари, які використовуються членами групи, щоб підкреслити свою приналежність до неї. Завдяки артефактам засвоюються фонові очікування (уявлення про правила, схеми самовиявлення), що сприяє трансформуванню підлітка у спільноту, яка стає засобом конструювання гендерного досвіду. Своєрідний одяг, зачіска, аксесуари або мовні знаки слугують підлітку засобом засвоєння соціокультурних гендерних схем, підсилення своєї статевої приналежності. Одягаючи відповідний одяг, дотримуючись відповідних правил, норм у групі, підліток не тільки демонструє гендерні схеми, але й певною мірою створює їх. Він надає смисл, означає їх.

Хлопці, на відміну від дівчат, більше акцентують увагу на статевій приналежності. Вони, щоб довести свою чоловічу ідентичність, схильні до більшої стереотипності поведінки, наслідування гендерних схем, які циркулюють у групі. Якщо у групі транслюються маскулінні схеми, то агресивність, домінантність і владність, які чітко демонструються поведінкою хлопців, відображають їхню потребу проявляти більш яскраво риси, які відокремлюють чоловічу стать від жіночої. У підліткових групах діти допомагають один одному засвоювати різні схеми, формувати певні навички, які будуть суттєво відрізняти їх від інших груп. Механізм гендерної ідентифікації включається до групового контексту, тобто підліток ідентифікує себе з узагальненим стереотипом поведінкових і особистісних схем. Гендерна ідентифікація в підліткових групах виступає механізмом залучення особистості до системи групових цінностей, норм, стереотипів. Модель ген-

дерної поведінки здебільшого вибирається підлітком не самостійно. Вона диктується всією групою, до якої він належить. Зразками наслідування стають найбільш «яскраві» з товаришів, лідери або кумири. Хлопчики, які поводяться агресивно, можуть спочатку просто наслідувати героїв телепередач, яких вони бачили, а потім починають наслідувати один одного. Отже, у групі створюється образ, який може бути позитивним, відповідати гендерним стандартам, прийнятим у культурі, суспільстві, а може суттєво відрізнятись і відповідати «стандартам», створеним у групі, які відмінні від загальноприйнятих. Наприклад, у субкультурі емо, в якій транслюються фемінінні схеми, підліток буде намагатися демонструвати емоційність, чутливість, меланхолійність, тим самим підтверджувати приналежність до даної субкультури. Цей зразок підтримує і розширює групові стосунки.

Підлітки належать до групи, яку соціологи називають маргінальною, тобто міжкультурною, або такою, що перебуває на межі домінуючої культури, групи, члени якої виявляють підвищену потребу у відповідності. Під впливом фізіологічного дозрівання у підлітка в структуру нових соціальних ролей входить необхідність ідентифікації з певною статтю. Всі хлопці і дівчата оцінюють свої ознаки маскуліності і фемінінності. Потреба впевненості в нормальності свого розвитку набуває сили домінуючої ідеї. В результаті цього загострюється інтерес до своєї зовнішності.

Хлопці занепокоєні переважно фізичною силою, величиною м'язів, дівчат же хвилює, в першу чергу, привабливість обличчя, стрункість, вага тіла. Ці відмінності зумовлені значною мірою соціальними настановами. На ранніх етапах підліткового віку у дітей спостерігаються досить розмиті гендерні уявлення. Підліток ще не пережив періоду пошуку, аналізу різних моделей статево-рольової поведінки, не пройшов через процес переоцінки гендерних норм, стереотипів і не сконструював для себе свою гендерну модель. Його гендерний досвід досить фрагментарний, і більшою мірою стереотипний, оскільки в його репертуарі переважають репродуктивні схеми (засвоєні готові стереотипні схеми, через які відбувається сприйняття реальності). Однак стадія «розмитих» уявлень може затягнутися на тривалі роки, особливо така тенденція спостерігається у дітей, які перебувають у сучасних підлітково-юнацьких спільнотах, молодіжних субкультурах (наприклад, емо, готів, реперів, клаберів). Часто у таких підлітків формується передчасна або дострокова гендерна ідентичність. Підліток створює модель гендеру на стереотипних схемах, без осмислення, рефлексії, продуктивної інтерпретації. Використовує репродуктивні схеми, які пропонує субкультура, спільнота, група. Іншими словами, особистість робить свій вибір щодо норм, схем статево-рольової поведінки, але цей вибір не є результатом самостійного пошуку, синтезу, інтродуктування, а здійснений під сильним тиском зовнішнього впливу, стереотипів, настанов спільноти.

Висновки. Підлітковий вік можна охарактеризувати як лімінальний період у конструюванні гендерного Я, коли дитина досліджує різні варіанти, моделі, схеми створення гендеру перед тим, як зробити остаточний вибір. У підлітковому віці гендерні стереотипи, схеми поступово структуруються та засвоюються особистістю. Засвоєння гендерних схем відбувається у про-

цесі інтерпретації за допомогою механізмів семіотизації, рефлексії, що передбачає появу власних схем, моделей гендерної поведінки. Власні схеми конструюються на основі готових зразків або синтезу засвоєних.

У перспективі дослідження, спрямовані на визначення механізмів засвоєння гендерних схем у різних спільнотах не тільки підлітків, але й інших соціальних груп.

Список використаних джерел і літератури

1. Bem С. Л. Линзы гендера: Трансформация взглядов на проблему неравенства полов: пер. с англ. / С. Bem. — М.: РОССПЭН, 2004. — 336 с.
2. Введение в гендерные исследования: учебное пособие. Ч. I / под ред. И. А. Жеребковой. — Харьков: ХЦГИ; СПб.: Алетейя, 2001. — 699 с.
3. Гендерная психология / под ред. И. С. Клециной. — 2-е изд. — СПб.: Питер, 2009. — 496 с.: ил. — (Серия «Практикум»).
4. Гиллиган К. Место женщины в жизненном цикле мужчины / К. Гиллиган // Хрестоматия феминистских текстов / под ред. Е. Здравомысловой, А. Темкиной. — СПб.: Дмитрий Буланин, 2000. — С. 166–187.
5. Заграй Л. Д. Молодіжна субкультура: гендерний досвід [Текст]: монографія / Л. Д. Заграй. — Івано-Франківськ: Нова зоря, 2012. — 376 с.
6. Здравомыслова Е. Социальное конструирование гендера / Е. Здравомыслова, А. Темкина // Социологический журнал. — 1999. — № 3–4. — С. 171–182.
7. Тодорів Л. Д. Гендерна специфіка формування інтерпретативних схем оцінювання «Я» підлітками в молодіжній спільноті / Л. Д. Тодорів, Н. І. Яворська // Проблеми сучасної психології : зб. наук. праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка; Інституту психології імені Г. С. Костюка АПН України / за ред. С. Д. Максименка, Л. А. Онуфрієвої. — Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2010. — Вип. 9. — С. 628–640.
8. Goffman E. Gender Display / Erving Goffman. — Blackwell Publ, 1997. — P. 208–227.
9. Maccoby E. E. The Two Sexes. Growing Apart, Coming Together / E. E. Maccoby. — Harvard University Press, 1998.

References

1. Bem S. L. Linzyi genдера: Transformatsiya vzglyadov na problemu neravenstva polov: per. s angl. / S. Bem. — M.: ROSSPEN, 2004. — 336 s.
2. Vvedenie v gendernye issledovaniya: Uchebnoe posobie. Ch. I / pod red. I. A. Zherebkinoy. — Harkov: HTsGI; SPb.: Ale-teyya, 2001. — 699 s.
3. Gendernaya psihologiya / Pod red. I. S. Kletsinoy. — 2-e izd. — SPb.: Piter, 2009. — 496 s.: il. — (Seriya «Praktikum»).
4. Gilligan K. Mesto zhenshchiny v zhiznennom tsikle muzhchiny / K. Gilligan // Hrestomatiya feministских текстов / pod red. E. Zdravomyislovoy, A. Temkinoy. — SPb.: Dmitriy Bulanin, 2000. — S. 166–187.
5. Zagray L. D. Molodizhna subkultura: genderniy dosvid [Tekst]: monografiya / L. D. Zagray. — Ivano-Frankivsk: Nova zorya, 2012. — 376 s.
6. Zdravomyislova E. Sotsialnoe konstruirovaniye genдера / E. Zdravomyislova, A. Temkina // Sotsiologicheskii zhurnal. — 1999. — № 3–4. — S. 171–182.
7. Todoriv L. D. Genderna spetsifika formuvannya interpretativnih shem otsinyuvannya «Ya» pidlitkami v molodizhniy spilnoti / L. D. Todoriv, N. I. Yavorska // Problemi suchasnoyi psihologiyi : zb. nauk. prats Kam'yanets-Podil'skogo natsionalnogo universitetu imeni Ivana Ogiyenko; Institutu psihologiyi imeni G. S. Kostyuka APN Ukrayini / za red. S. D. Maksimenka, L. A. Onufriyevoyi. — Kam'yanets-Podil'skiy: Aksioma, 2010.
8. Goffman E. (1997). Gender Display. — Blackwell Publ. — P. 208–227.
9. Maccoby E. E. (1998). The Two Sexes. Growing Apart, Coming Together. — Harvard University Press.

Заграй Лариса Дмитриевна

доктор психологических наук, профессор, заведующая кафедрой социальной психологии Прикарпатского национального университета имени В. Стефаника

МЕХАНИЗМЫ УСВОЕНИЯ ГЕНДЕРНЫХ СХЕМ В ПОДРОСТКОВОМ ВОЗРАСТЕ: СОЦИАЛЬНО-КОНСТРУКТИВИСТСКИЙ ВЗГЛЯД НА ПРОБЛЕМУ

Резюме

В статье освещена проблема исследования гендерного самоопределения современных подростков. Выделены разные подходы в исследовании факторов формирования психологического пола. Раскрыто значение гендерного подхода в исследовании особенностей усвоения гендерных схем в период создания и циркулирования разных гендерных моделей. Сформировано понятие гендерной схемы как когнитивной структуры, определяющей восприятие человека и его действия. Проанализирован механизм интерпретации как ведущий в процессе усвоения гендерных схем.

Ключевые слова: гендерная схема, интерпретация, подросток, психологический пол, фоновые ожидания.

Zahrai Larysa Dmytrivna

Chair of the Department of Social Psychology in the Vasiliy Stefanik Precarpathian National University, Doctor of Psychology, Professor (Ivano-Frankivsk, Ukraine)

MECHANISMS OF ADOPTING GENDER PATTERNS IN ADOLESCENCE: SOCIO-CONSTRUCTIVIST VIEW ON THE PROBLEM

Abstract

The study of mechanisms of adopting gender patterns in conditions of gender diversity legitimized by postmodernism is particularly important. There are different approaches, which prove the role of various factors influencing the psychological sex. These are inter alia socio-biological, socio-cultural and gender approaches. It is advisable to investigate gender self-determination of adolescents in modern conditions within the gender approach that allows to describe multiple strategies of recognizing gender groups' marginality. The socio-constructivist approach creates methodological basis for studying mechanisms of adopting gender patterns in modern conditions. Gender patterns recorded in culture texts are conceptualized, legitimized by various institutions of socialization directing the process of constructing human gender experience. The aim of the article is to explain the mechanisms of adopting gender patterns in adolescence on the basis of socio-constructivism methodology.

Adolescence can be characterized as a liminal period in constructing the gender «Ego» when a child explores various gender options, models before making a choice. Gender patterns are gradually structured and accepted by an individual in adolescence. Adopting gender patterns proceeds through interpretation by means of semiotization, reflection mechanisms, which provide the appearance of the own gender behavior models. These own patterns are constructed on the basis of ready-made or synthesized adopted samples.

Key words: background expectations, social constructivism, mechanisms of semiotization, gender schemes, interpretation, adolescence.

Стаття надійшла до редакції 20.10.2015